

به نام خدا

اظهار نظر کارشناسی درباره:
« طرح استفساریه بند (۳) ماده (۴۸) قانون حمایت خانواده»

مخصوص صحن علنی

مشخصات طرح

دوره یازدهم - سال سوم

شماره ثبت:

۷۶۲

شماره چاپ:

۱۰۶۱

مشخصات گزارش

تهیه و تدوین:

محمود رضایی

ناظران علمی:

مهدی عبدالملکی

احمد حکیم جوادی

شماره مسلسل:

۲۴۰۱۸۵۰۷

تاریخ انتشار:

۱۴۰۱/۸/۲۲

مقدمه

ماده (۴۸) قانون حمایت خانواده مصوب ۱۳۹۱ به نحوه اختصاص حقوق وظیفه یا مستمری برای زوجه دائم و فرزندان و سایر وراث قانونی افرادی که شاغل به خدمات دولتی بوده و فوت شده‌اند می‌پردازد. بند «۳» این ماده به نحوه اختصاص حقوق وظیفه و مستمری به فرزندان متوفی اختصاص دارد. این بند بیان می‌دارد:

«فرزندان اناث در صورت نداشتن شغل یا شوهر و فرزندان ذکور تا سن بیست سالگی و بعد از آن منحصرأ

در صورتی که معلول از کار افتاده نیازمند باشند یا اشتغال به تحصیلات دانشگاهی داشته باشند حسب مورد از

کمک‌هزینه اولاد، بیمه و مستمری بازماندگان یا حقوق وظیفه والدین خود برخوردار می‌گردند.»

بر اساس این حکم فرزندان دختر متوفی تا موقعی که شغلی ندارند یا ازدواج نکرده‌اند و فرزندان ذکور متوفی تا ۲۰ سالگی و در صورتی که بیشتر از ۲۰ سال سن داشته باشند در دو حالت: الف) معلولیت به نحوی که نیازمند و از کار افتاده باشند و ب) اشتغال به تحصیلات دانشگاهی داشته باشند؛ مشمول دریافت کمک‌هزینه اولاد، بیمه و مستمری بازماندگان یا حقوق وظیفه والدین متوفی خواهند بود.

طرح کنونی در مقام استفسار این مطلب است که آیا کسانی که در دانشگاه‌های غیردولتی مانند دانشگاه آزاد جامع علمی کاربردی یا در دوره‌های شبانه دانشگاه‌های دولتی مشغول به تحصیل هستند و همچنین کسانی که مشغول به تحصیل در علوم شریف حوزوی هستند نیز مشمول حکم این ماده هستند یا خیر؟ استفساریه کنونی در مقام پاسخ به این پرسش؛ شاغلان به تحصیل در دانشگاه‌های غیردولتی و حوزه‌های علمیه را نیز مشمول این حکم دانسته است. این طرح جهت بررسی به کمیسیون آموزش، تحقیقات و فناوری به مجلس شورای اسلامی ارجاع شده بود که با حضور نماینده طراحان، کارشناسان مرکز پژوهش‌های مجلس و مسئولان دستگاه‌های اجرایی ذیربط مورد بحث و تبادل نظر قرار گرفت و در جلسه مورخ ۱۴۰۱/۳/۲۲؛ با اضافاتی مورد تصویب قرار گرفت. این گزارش به اختصار به بررسی این طرح و مصوبه کمیسیون مربوطه می‌پردازد.

بررسی مفاد طرح و مصوبه کمیسیون آموزش، تحقیقات و فناوری

همانگونه که در مقدمه بیان شد سؤالی که در قسمت اخیر بند «۳» ماده (۴۸) قانون حمایت خانواده^۱ مطرح می‌گردد این است که آیا مراد قانونگذار در تحصیلات دانشگاهی تنها اختصاص به تحصیل در دانشگاه‌های دولتی دارد یا شامل تحصیلات در دانشگاه‌های آزاد؛ جامع علمی کاربردی و تحصیل در دوره‌های شبانه و همچنین تحصیل در مجتمع‌های آموزش عالی دارای مجوز از وزارت علوم؛ تحقیقات و فناوری^۲ نیز می‌شود یا خیر؟ علاوه بر این آیا عبارت تحصیلات دانشگاهی شامل اشتغال به تحصیلات حوزوی که بر طبق مصوبات شورای عالی انقلاب فرهنگی؛ معادل یا هم‌تراز تحصیلات دانشگاهی هستند؛ نیز می‌شود یا خیر؟

در اینجا مسئله به دو شق تقسیم می‌شود: شق اول در خصوص تحصیل در دانشگاه‌های غیردانشگاه دولتی و شق دوم تحصیل در تحصیل در حوزه‌های علمیه و دانش‌آموختگی در حوزه‌های علمیه.

در خصوص شق اول: با توجه به اینکه هم عرفاً و هم طبق مصوبات شورای عالی انقلاب فرهنگی تحصیل در دانشگاه آزاد؛ جامع علمی کاربردی و تحصیل در دوره‌های شبانه دانشگاه‌های دولتی و همچنین تحصیل در مجتمع‌های آموزش عالی دارای مجوز از وزارت علوم؛ تحقیقات و فناوری؛ تحصیلات دانشگاهی محسوب می‌شود فلذا تسری حکم تحصیلات دانشگاهی که در بند «۳» ماده (۴۸) قانون حمایت خانواده ذکر شده؛ به این تحصیلات بلامانع و بلکه متعین می‌باشد. به همین علت در مصوبه کمیسیون این امر به صورت تفصیل ذکر شده و همه موارد از جمله دانشگاه‌های دولتی، دانشگاه آزاد اسلامی، مؤسسات آموزش عالی غیردولتی و غیرانتفاعی که دارای مجوز از یکی از وزارتین علوم، تحقیقات و فناوری یا بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، دانشجویان ایرانی مشغول به تحصیل در یکی از دانشگاه‌های خارج از کشور مورد تأیید یکی از وزارتخانه‌های علوم، تحقیقات و فناوری یا بهداشت، درمان و آموزش پزشکی؛ ذکر شده‌اند. درباره شق دوم که تسری عنوان تحصیلات دانشگاهی به تحصیلات حوزوی است باید گفت مصوبه جلسه ۳۶۸ شورای عالی انقلاب فرهنگی در تاریخ ۱۳۷۴/۱۱/۳^۳ که در خصوص مدارک تحصیلی صادر شده مدیریت حوزه علمیه قم می‌باشد؛ طلاب و فضایی حوزه

۱. «ماده ۴۸ - میزان حقوق وظیفه یا مستمری زوجه دائم متوفی و فرزندان و سایر وراث قانونی وی و نحوه تقسیم آن در تمام صندوق‌های بازنشستگی اعم از کشوری، لشکری، تأمین اجتماعی و سایر صندوق‌های خاص به ترتیب زیر است:

۱. زوجه دائم متوفی از حقوق وظیفه یا مستمری وی برخوردار می‌گردد و ازدواج وی مانع دریافت حقوق مذکور نیست و در صورت فوت شوهر بعدی و تعلق حقوق به زوجه در اثر آن، بیشترین مستمری ملاک عمل است.

تبصره - اگر متوفی چند زوجه دائم داشته باشد حقوق وظیفه یا مستمری به تساوی بین آنان و سایر وراث قانونی تقسیم می‌شود.
۲. دریافت حقوق بازنشستگی یا از کارافتادگی، مستمری از کارافتادگی یا بازنشستگی حسب مورد توسط زوجه متوفی مانع از دریافت حقوق وظیفه یا مستمری متوفی نیست.

۳. فرزندان اثاث در صورت نداشتن شغل یا شوهر و فرزندان ذکور تا سن بیست سالگی و بعد از آن منحصراً در صورتی که معلول از کار افتاده نیازمند باشند یا اشتغال به تحصیلات دانشگاهی داشته باشند حسب مورد از کمک هزینه اولاد، بیمه و مستمری بازماندگان یا حقوق وظیفه والدین خود برخوردار می‌گردند.

۴. حقوق وظیفه یا مستمری زوجه دائم و فرزندان و سایر وراث قانونی کلیه کارکنان شاغل و بازنشسته مطابق ماده (۸۷) قانون استخدام کشوری مصوب ۱۳۴۵/۲/۲۱ و اصلاحات بعدی آن و با لحاظ ماده (۸۶) همان قانون و اصلاحیه‌های بعدی آن، تقسیم و پرداخت می‌گردد.

تبصره - مقررات این ماده در مورد افرادی که قبل از اجراء شدن این قانون فوت شده‌اند نیز لازم‌الاجراء است.
۲. این مؤسسات در متن طرح ذکر نشده اند لکن به دلیل اشتراک موضوعی در متن گزارش ذکر گردیدند.

۲. مصوبه جلسه ۳۶۸ مورخ ۷۴/۱۱/۲ شورای عالی انقلاب فرهنگی در مورد مدارک تحصیلی صادر شده مدیریت حوزه علمیه قم متن پیشنهادی تکمیلی (نامه مورخ ۷۴/۱۰/۲۷ به شماره ۳۹۹۸ دش) مطرح و مدارک حوزوی بدین شرح تصویب شد ۱ - طلاب و فضلا حوزه علمیه که بر اساس مدرک صادره شده مدیریت حوزه علمیه قم دوره سطح یک را طبق برنامه پیوست گذارنده‌اند، از کلیه مزایای علمی و استخدامی فارغ‌التحصیلان دوره کاردانی دانشگاه‌ها برخوردار خواهند بود. ۲ - طلاب و فضلا حوزه علمیه که بر اساس مدرک صادر شده مدیریت حوزه علمیه قم دوره سطح دور را طبق برنامه پیوست گذارنده‌اند، از کلیه مزایای علمی

و استخدامی فارغ‌التحصیلان دوره کارشناسی دانشگاه‌ها برخوردار خواهند بود. ۳ - طلاب و فضلا حوزه علمیه که بر اساس مدرک صادر شده مدیریت حوزه علمیه قم دوره سطح چهار را طبق برنامه پیوست در یکی از رشته‌های فقه

و اصول، تفسیر و علوم قرآن، فضا، عقاید و کلام، ادیان و مذاهب و تربیت مبلغ گذارنده‌اند، از کلیه مزایای علمی و استخدامی فارغ‌التحصیلان دوره دکتری دانشگاه‌ها برخوردار خواهند بود. ۴ - فارغ‌التحصیلان دوره سطح دو می‌توانند در آزمون ورودی مقطع کارشناسی ارشد دانشگاه‌ها با گرایش‌های پنج‌گانه رشته الهیات و معارف

اسلامی و رشته زبان و ادبیات عرب شرکت کنند و در صورت پذیرفته شدن ادامه تحصیل دهند. ۵ - فضلا و طلاب حوزه‌های علمیه فارغ‌التحصیل دوره سطح سوم می‌توانند در امتحان ورودی مقطع دکتری همه پنج رشته دانشکده الهیات و معارف اسلامی و نیز رشته زبان و ادبیات عرب شرکت کنند و در صورت پذیرفته شدن

علمیه را از همه مزایای علمی و استخدامی تحصیل در دانشگاه برخوردار نموده است و کلیه مزایای علمی و استخدامی ای که به مدارک دانشگاهی اختصاص می‌یابد را به سطوح تحصیلی حوزوی نیز تسری داده است. از سوی دیگر دلیل اختصاص مستمری والدین متوفی به فرزند ذکور بالای ۲۰ سال که به تحصیلات دانشگاهی مشغول است؛ همانا ارج نهادن به علم و کمک به این فرزند برای فراغت فکر در حین اشتغال به تحصیل علم می‌باشد. مثال بارز این موضوع آنجاست که این مستمری به برادر کوچکتر غیرمحصل همین فرزند ذکور محصل در دانشگاه حتی با وجود کمتر بودن سن و نداشتن شغل و نیاز به دریافت مستمری؛ پرداخت نمی‌گردد. این موضوع (پرداخت مستمری به محصل در دانشگاه) از موارد بارز مزیت‌های تحصیلی و علمی است؛ لذا این مزیت علمی و تحصیلی باید به طلاب علوم دینی نیز تسری یابد.

از این رو در پاسخ به شق دوم مسئله که آیا عنوان تحصیلات دانشگاهی در بند «۳» ماده (۴۸) قانون حمایت خانواده به تحصیلات حوزوی نیز تسری می‌یابد: باید گفت که از این منظر باید قائل به تسری این حکم بود.

نتیجه‌گیری

با توجه به اینکه هم از نظر عرفی و هم براساس مصوبات شورای عالی انقلاب فرهنگی؛ عنوان تحصیلات دانشگاهی در اشتغال به تحصیل در دانشگاه آزاد؛ جامع علمی کاربردی و دوره‌های شبانه دانشگاه‌ها صدق می‌نماید و همچنین به دلیل تسری تمام مزایای علمی و استخدامی مدارک دانشگاهی به مدارک حوزوی؛ باید گفت که عنوان تحصیلات دانشگاهی مذکور در بند «۳» ماده (۴۸) قانون حمایت خانواده مصوب ۱۳۹۱ شامل دانشجویان دانشگاه آزاد؛ جامع علمی کاربردی و دوره‌های شبانه و دانش‌آموختگان و طلاب علوم دینی نیز می‌گردد و بر این اساس تصویب گزارش کمیسیون آموزش، تحقیقات و فناوری به مجلس شورای اسلامی پیشنهاد می‌گردد.

البته با توجه به اینکه در عمل افراد جدیدی تحت پوشش خدمات صندوق‌های بازنشستگی قرار می‌گیرند مطابق بند «۳» سیاست‌های کلی تأمین اجتماعی ابلاغیه مقام معظم رهبری تأمین هزینه‌های عملی ایجاد شده و تعیین سقف سنی برای بهره‌مندی از این خدمات باید در دستور کار دولت قرار گیرد.

بر حسب تشخیص گروه آموزشی، درس پیش‌نیاز را تا سقف تعداد واحدهای مجاز در دو نیم سال تحصیلی بگذارند. رشته‌های پنجگانه دانشکده الهیات عبارتند از: ۱ - علوم قرآن و حدیث ۲ - تاریخ تمدن و ملل اسلامی ۳ - ادیان و عرفان ۴ - فقه و مبانی حقوق اسلامی ۵ - فلسفه و حکمت اسلامی

شماره ماده	موافق	مخالف	موافق به شرط اصلاح	ارجاع به کمیسیون
ماده واحده	✓			

شماره ماده	مصوبه کمیسیون	موافق	مخالف	موافق به شرط اصلاح	ارجاع به کمیسیون	اظهار نظر کارشناسی	متن اصلاحی
ماده واحده	آیا مراد قانونگذار از عبارت «تحصیلات دانشگاهی» در بند (۳) ماده (۴۸) قانون حمایت خانواده مصوب ۱/۱۲/۱۳۹۱ شامل دانشجویان دانشگاههای دولتی، دانشگاه آزاد اسلامی، موسسات آموزش عالی غیردولتی و غیرانتفاعی دارای مجوز از یکی از وزارتین علوم، تحقیقات و فناوری یا بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، دانشجویان ایرانی مشغول به تحصیل در یکی از دانشگاههای خارج از کشور مورد تأیید یکی از وزارتخانههای علوم، تحقیقات و فناوری یا بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و طلاب حوزه های علمیه که مشغول به تحصیلات همتراز با مقاطع دانشگاهی هستند، نیز می گردد؟ پاسخ: بلی، عبارت «تحصیلات دانشگاهی» در بند (۳) ماده (۴۸) قانون حمایت خانواده مصوب ۱/۱۲/۱۳۹۱ شامل دانشجویان دانشگاههای دولتی، دانشگاه آزاد اسلامی، موسسات آموزش عالی غیردولتی و غیرانتفاعی که دارای مجوز از یکی از وزارتین علوم، تحقیقات و فناوری یا بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، دانشجویان ایرانی مشغول به تحصیل در یکی از دانشگاههای خارج از کشور مورد تأیید یکی از وزارتخانه های علوم، تحقیقات و فناوری یا بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و طلاب حوزه های علمیه که مشغول به تحصیلات همتراز با مقاطع دانشگاهی هستند، نیز می گردد.	✓				با توجه به اینکه هم از نظر عرفی و هم بر اساس مصوبات شورای عالی انقلاب فرهنگی؛ عنوان تحصیلات دانشگاهی در اشتغال به تحصیل در دانشگاه آزاد؛ جامع علمی کاربردی و دوره های شبانه دانشگاهها صدق می نماید و هم چنین به دلیل تسری تمام مزایای علمی و استخدامی مدارک دانشگاهی به مدارک حوزوی؛ باید گفت که عنوان تحصیلات دانشگاهی مذکور در بند ۳ ماده ۴۸ قانون حمایت خانواده مصوب ۱۳۹۱ شامل دانشجویان دانشگاه آزاد؛ جامع علمی کاربردی و دوره های شبانه و دانش آموختگان و طلاب علوم دینی نیز می گردد و بر این اساس تصویب گزارش کمیسیون آموزش، تحقیقات و فناوری به مجلس شورای اسلامی پیشنهاد می گردد. البته با توجه به اینکه در عمل افراد جدیدی تحت پوشش خدمات صندوق های بازنشستگی قرار می گیرند مطابق بند «۳» سیاست های کلی تأمین اجتماعی ابلاغیه مقام معظم رهبری تأمین هزینه های عملی ایجاد شده و تعیین سقف سنی برای بهره مندی از این خدمات باید در دستور کار دولت قرار گیرد.	متن تصویب کمیسیون مورد پیشنهاد است.